

چهره انسانی جنگ در قاب مستند

مستندسازان
از خط مقدم
روایت می گویند

سیدمحمدعلی صدری نیا

تهیه کننده مستند «تهران تل آویو»:

جنگ را از دل مردم روایت کردیم، نه از خط مقدم

مستند «تهران تل آویو» از جمله مستندهایی است که همزمان با آغاز جنگ ۱۲ روزه کلید خورد و تولیدش همچنان ادامه دارد. این مجموعه به کارگردانی میکائیل دیانی و تهیه کنندگی سیدمحمدعلی صدری نیا که هر روز حوالی ساعت ۱۷:۴۵ از شبکه دو سیما پخش می شود، محصول سازمان هنری رسانه ای اوج است که در استودیو ۲۲ تولید شده است. سیدمحمدعلی صدری نیا که پیش از این او را با مستندهایی در سوریه و لبنان می شناسیم در این جنگ دوربین خود را به وسط تهران و دیگر شهرهای درگیر جنگ ۱۲ روزه برده است. با او درباره این مسیر گفت و گو کردیم.

نقطه آغاز مستند «تهران تل آویو» از کجا شکل گرفت؟

من و میکائیل دیانی پیش از این در مستند «تهران بیر و ت» روایتی از پشت جبهه و اتفاقات پشت به تصویر کشیده بودیم. با شروع جنگ ۱۲ روزه همین ایده به ذهنمان رسید که آن تجربه را احیا کنیم و به جای تمرکز بر خط مقدم، سراغ داستان هایی از مردم برویم که کمتر کسی به آن توجه کرده و چهره متفاوتی از جنگ را از دل اتحاد مردم و فعالیت

همانقدر که جنگ تحمیلی ۱۲ روزه برای ایرانی ها یک موقعیت ویژه و استثنایی برای محک زدن روحیه مقاومت و همدلی شان بود، گفتن از آن خصوصاً به زبان هنر و تصویر نیز نیاز به ظرافت ها و ویژگی هایی خاص دارد. در این جنگ هر فرد با توجه به زاویه دید یا طرز تفکری که داشت به یک نگاه واحد یعنی وطن و حفظ ایران رسید به طوری که در آن برهه مقاومت و ایستادگی و همدلی سرفصل مشترک در تاریخ بشری شد. از همان روزهای اول حمله رژیم صهیونیستی به ایران بود که دوربین های مستندسازان هم روشن شد تا هر کدام داستان خود را از دل این جنگ روایت کرده مستندهایی با رویکردهای گوناگون بسازند. برخی از مستندها راوی آن روزهای سخت شدند و با انبوهی از تصاویر میدانی جنگ همراه شدند که همین برای بسیاری از مخاطبان این گونه آثار یکی از عناصر جذابیت محسوب می شود برخی نیز سراغ آدم های بعد از جنگ رفتند و از زبان آن ها آنچه گذشته را روایت کردند تا تصویر روشنی از یک جنگ عقیده باشند. هر کس در این پرده عجبای کوشید فیلم خود را بسازد و حقیقت را از در پیچهای متفاوت به نمایش بگذارد. رسالت مستند هم کم و بیش همین است. یعنی بیان یک تفکر با استفاده هنرمندانه و خلاقانه از ابزارهای موجود. حالا پس از این جنگ دو مجموعه مستند «تهران تل آویو» و «ملازمان حرم» توانسته اند با در نظر گرفتن شرایط موجود و پس از پشت سر گذاشتن روزهای ملتهب آثاری در خور تهیه کرده روی آنتن شبکه دو سیما و افق به نمایش بگذارند و اثری متمایز در ساحت محتوا و فرم به مخاطب ارائه دهند.

مخاطب عام به وقایع این جنگ بود یعنی در مواجهه با این جنگ اولین نکته بحث امداد و درمان بود به همین دلیل در ۱۰ قسمت ابتدایی سراغ بخش های امدادی رفتیم و همراه با آشناسان و امدادگران هلال احمر وارد ساختمان هایی که مورد اصابت قرار گرفته بودند می شدیم و روایتی از تلاش آن ها در آن محل داشتیم. بدیهی است که نگاه ما در این بخش ها مبتنی بر هدف قرار گرفتن مناطق مسکونی و غیرنظامی بود. شاید هدف اصلی یک ساختمان نظامی بوده اما در کنار آن خانه های مردم عادی یا کسب و کارشان هم هدف قرار گرفته شده بود.

تمرکزتان روی کشتن غیرنظامیان بود؟

در قسمت مربوط به دکتر تهرانیچی آنچه به تصویر کشیدیم ادعای رژیم صهیونیستی مبتی بر نقطه زنی و هدف قرار دادن یک نفر بود اما در کنار ساختمان اساتید و خانه این دانشمند هسته ای که طبقه ششم بود یک ساختمان مسکونی چهار واحدی هم ویران شده بود و کلی شهید و مجروح داده بود. یا در قسمت دیگری سراغ ساختمانی در خیابان گیشا در تهران رفتیم که به قول این رژیم نقطه زنی شده بود که فرد مورد نظر را ترور کنند اما طبقه بالای ساختمان که یک مرکز روانشناسی بود و سالن زیبایی هموار آن کاملاً آسیب دیده بود. دیدن پرونده مراجعین آن مرکز که در آنجا پراکنده شده بود یا تخریب مغازه نان سحر در مجاورت این ساختمان همگی چهره

گروه ها و نهادهای امدادی و مردمی را به نمایش بگذاریم. برای همین «تهران تل آویو» برای من ادامه منطقی تجربه «تهران دمشق» و «تهران بیروت» بود.

چه تصویری از سوزها و موضوعات پیش رو داشتید؟

ما این مجموعه را با جنگ کلید زدیم و بنایمان بر این بود که با توجه به تخمینی که از فضای جنگ زده و پس از آتش بس داشتیم، در ۱۲ یا ۱۳ قسمت کار را تولید کنیم. اما سوزها و داستان هایی که در آن روزها شاهد بودیم آن قدر جذاب بود که حس کردیم باید کار ادامه پیدا کند و اکنون پس از تهران سراغ شهرهای مختلف از جمله تبریز و زنجان رفته ایم و در آینده به کرمانشاه، اصفهان و شهرهای شمالی خواهیم رفت تا قصه های جذابی را از آن شهرها روایت کنیم. ابتدا راوی قصه انسان هایی بودیم که در فرآیندهای جنگی اغلب نادیده گرفته می شوند؛ از نیروهای امدادی و داوطلب، کارگران شهرداری گرفته تا کودکانی که در شرایط بمباران نیازمند احساس امنیت هستند.

به نظرم ده قسمت اول مستند که روی آنتن رفت هویت مستندان شکل گرفت؟

نگاه ما کاملاً برخاسته از نگاه یک

